

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 50 K, na $\frac{1}{2}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 17. V Ljubljani, 15. septembra 1904. Leto XXI.

Obseg: Udeleženci poučnega potovanja v Švico. — Soseđa Razumnika prasičja reja. — Peronospora in škropljenje. — Letošnji uspehi z »zlato pšenico« na Grmu. — Pravilna naprava sadnega mošta. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Udeleženci poučnega potovanja v Švico

od 16. do 26. avgusta 1904.

Imena udeležencev od leve na desno od zgoraj:

1. vrsta: N. Preželj, J. Medič, I. Semenič, J. Batič, L. Benčina, I. Pipan, I. Kocjan. — 2. vrsta: F. Luznar, I. Korošec, M. Finžgar, G. Thaler, J. Sušteršič, A. Domicelj, I. Bohinjec. — 3. vrsta: J. Dekleva, A. Muha, J. Kunc, J. Mrhar, I. Merkun, J. Toman, F. Sieber, I. Razboršek, J. Hutter, J. Urbančič. — 4. vrsta: L. Dekleva, M. Ambrožič, J. Piber, V. Rohrman, gospa Rudeževa, J. Rudež, R. Smola. — 5. vrsta: I. Oražen, F. Suhadolnik, F. Tomazin, F. Tomšič.

Soseda Razumnika prasičja reja.

(Dalje.)

XXXIII. Prasiček ne uspeva in hujša, če ima noter zakriviljeni okli.

Peter je tudi svojemu sosedu Luki povedal, kako dobro mu je Razumnik svetoval glede prasičkov in kako ti sedaj tudi pozimi dobro uspevajo, odkar dobivajo v svinjaku dovolj prsti.

Luka je sklenil Petra posnemati, in zato ima tudi on od tedaj srečo s svojimi mladimi prasički.

Zopet je svinja storila jeseni, ko je bilo že mrzlo in je zunaj ležal sneg. Luka je pa poskrbel za dovolj prsti in jo je spravil na hodnik v svinjaku.

V pričetku je bil s pujski popolnoma zadovoljen.

Pretekli so trije, štirje tedni. Prasički so mogli že jesti kuhan krompir, oves in zdrobljen ječmen ter posneto mleko.

Živalce so bile prav lepe. Nobenega revšeta ni bilo med njimi. Vse so bile enako lepe.

Ko je nekoč Luka prišel čez kakih 8 dni zopet v svinjak, je zapazil, da neki pujske zaostaja v rasti za drugimi. Bil je prazen za pleči in precej medel.

„Kaj pa je mlademu mrjaščeku?“ vpraša Luka deklo, ki je prasiče opravljala.

„Ne vem,“ odgovori ona. „Le to opazujem nekaj dni sem, da ta mrjašček nič kaj rad ne je. Kadar pride sesat, slišim neki bolesten glas, in če pogledam, vidim da mrjašček beži v kak kot. Krompir in mleko pač poskuša jesti, a ne gre mu kaj v slast, zato prej neha jesti kakor drugi prasički.“

„Tega ne morem razumeti,“ godrnja Luka. „Daj mu posebej priboljška, in sicer zdrobljenega ječmena ter ovsu in mleka. Morda si opomore. Morebiti ga drugi odrivajo, in zato dobiva premalo živeža.“

Zopet je prešlo pet dni. Dekla je hotela s priboljškom mrjaščeka okrepiti, a ni imela sreče. Ubogo pujske je še bolj hujšalo, da je bilo že čisto revno.

„Prasiček je še slabši“ pravi Luka jezen, ko pride čez pet dni zopet v svinjak. „Tega ne morem umeti. Vsi drugi prasički uspevajo, da je veselje, ta je pa shujšal, da komaj stoji. Ali ima morda drisko?“ vpraša deklo.

„Nič nisem zapazila,“ pravi ta. „Jaz vidim, da prasiček nerad je in da je vsak dan slabši.“

„Prinesi malo piče!“ veli Luka.

Dekla je takoj prinesla mleka in krompirja. Prasiček je hitro priskočil k posodi ter je s slastjo jedel. Naenkrat pa preneha.

Vabljenje ni nič izdalo.

To je bilo Luki uganjka.

Za ušesi se je praskal ter zrl na ubogo stvarco.

„Ravno tega mrjaščeka bi bil rad vzredil za pleme,“ meni čez nekaj časa. „Je od posebno dobrega očeta ter je v pričetku tudi dobro rasel. Ubiti ga bom moral, kajti prasiček, ki ne je, ni nič vreden.“

Luka je hotel svoj namen takoj izvršiti ter je šel iskat sekire ali kladiva. Dekla bi bila pa rada rešila revno stvar, a ni vedela, kaj početi. K sreči je zagledala Razumnika, ki je ravno mimo šel. Hitro je poklicala dobrega, po vsi vasi znanega svetovalca. Radovoljno se je Razumnik odzval njeni prošnji.

Obenem z Razumnikom stopi v svinjak Luka s kladivom v roki. Hotel je namreč prasička pobiti.

„Kaj pa nameravaš s kladivom?“ vpraša Razumnik Luko.

„Tegale malega mrjaščeka hočem končati, ki nikakor noče več jesti,“ pravi Luka.

„Kaj pa mu je?“ vpraša sosed. „Poglejmo, če je tvoja namera opravičena. Jaz na primer svojih prasičkov ne pobijam s kladivom, marveč jih rajši vzgajam.“

„Če so pa od dneva do dneva slabši in nočejo jesti, kaj naj potem naredim drugega, kakor da jih odstranim,“ odgovori Luka. „Vsaj se mi potem ni treba več jeziti, če stopim v svinjak.“

„Deloma imaš prav, Luka,“ tolaži Razumnik. „Preden pa svoj morilni namen izvršiš, hočemo vendar prasička pregledati.“

„Prav ustrežeš mi, če mi daš kak dober svet,“ odgovori nekoliko pomirjen Luka ter dene kladivo na stran. „Bilo bi mi zelo veliko na tem, da bi tega mrjaščeka mogel vzrediti. Pa je že vedno tako; vsako veselje se človeku pokvari!“

„To je torej zarod tele svinje,“ vzklikne sosed ko zagleda živahne in lepe pujske.

„Koliko so stari?“

„Nekako 5 do 6 tednov,“ odgovori Luka. „Vsi so lepi in zdravi, razen tega reveža.“

„Za njih starost so izborni,“ pravi sosed. „Tu imajo tudi prst; to je prav. Starka kaže, da ima obilo mleka. Na vimenu je to poznati. Kakor tukaj v tej posodi vidim, daješ ječmena in drugo pičo. Krma torej ni vzrok.“

Razumnik opazuje bolno živalco. „Zelo medla in slaba je,“ pravi. „Torej pač ne more jesti.“

„Bi že jedla,“ pravi dekla, ki je zraven stala, „a vselej kmalu neha. Kadar prinesem pičo, precej prihiti. Počasi je, in včasih zraven zacvili, kakor da bi jo kaj zabolelo.“

„Potem pa pogledjmo, če pujske ni v gobčeku kaj bolno. Vjemite ga,“ veli Razumnik.

Dekla vjame prasička. Razumnik mu odpre rilček, opazuje zobovje, potem pa smeje pravi: „Poglej no sem, zakaj tvoj mrjašček ne more jesti. Okli sta noter obrnjeni. Če uboga žival hoče jesti, pa se grize v svoj jeziček, ki je že ves ranjen.“

Luka, poprej nisi prijel za pravo orodje. Majhne klešče so v tem slučaju bolj umestne kakor kladivo.

Začudeno je Luka gledal ostri okli, ki sta noter rasli. Potem je pa šel po klešče. S pomočjo Razumnika je poščipal vražja zoba.

„Tako, sedaj bomo videli, če je najino delo kaj pomagalo,“ meni sosed ter postavi žival k vimenu starke. „Ovire ni nikake več in jezik se ne more več raniti.“

Izstradana živalca je hitro prišla za sesek. Hlastno je sesala.

„Sedaj ne cvili,“ pravi dekla. „V zadnjem času je nikdar nisem videla toliko časa sesati. Menim, da ji je res pomagano!“

Oba moža je zabavalo gledati ubogo žival, ki se je čez dolgo časa zopet mogla nasititi.

„Kako naj pa sedaj postopam pri krmljenju?“ vpraša Luka. „Ali naj še dajem kaj posebnega priboljška?“

Razumnik nekoliko pomisli in pravi: „Čez nekaj dni moreš te prasičke odstaviti, kajti vajeni so že jesti iz korita. Ko bodo prasički odstavljani, pa pustite mrjaščeka še 10 do 14 dni pri starki. Videl boš, kako imenitno se popravi. Kar je zamudil, more na ta način najbolj zopet dohiteti.“

To je Luka uvidel, zato je obljubil tako ravnati in je pristrčno zahvaljeval dobrega soseda.

Razumnikov nasvet se je izborno sponesel.

Preden so pretekli 4 tedni, je mali mrjašček svoje sestre in brate dohitel na teži in velikosti. Luka je pozneje imel še veliko veselje nad to živaljo. Kolikorat je pa zagledal kladivo, vselej se je spomnil, kako dobro je bilo, da je prej poslušal svojega soseda, preden je s kladivom pobil mrjaščka.

XXXIV. Sajasti prasički.

Doli v vasi je imel stari Gašper tudi prav čudno bolezen v svojem svinjaku.

Ravno je bil s svojo ženo v svinjaku ter je gledal svojih šest mršavih prasičkov.

Svinjak je bil majhen, nizek in nesnažen. Od sten je kapala mokrota.

Koči so bili polni nesnage, in če se je stopilo na desko na hodniku, je iz vseh špranj sikala gnojnica.

Puiski so bili v lesenem koču.

Nekteri so nemirno okrog tekali, drugi so se pa skrivali v blatnati stelji.

„To je vendar nekaj čudnega s temi prasički,“ prične Gašper. „Od dne do dne so slabši. Vendar pa jedo in tudi starko vselej do čistega posesajo.“

„Kaj pa je to?“ vzklikne Gašperjeva žena. „Kolikor morem v temi videti, so prasički čisto črni!“

Gašper odpre vrata, da more svetloba v hlev. Začudeno gleda mršave živali, potem pa prestrašeno pravi: „Kakor oglje so črni! Kaj je to? Taki so, kakor bi jih bil kdo čezinčez s sajami potresel.“

Komaj je stara žena pri boljši svetlobi videla svoje popolnoma ocrnele pujske, je strahu sklenila roki. „Križ božji“, je dejala, „tukaj je pa nekaj posebnega. Kaj meniš Gašper?“

Gašper pa niti odgovoriti ni mogel. Samo zabodeno je gledal ocrnele pujske in zdihoval.

„Prasiče je kdo zagovoril,“ pravi čez nekaj časa žena. „Tukaj se je nekaj nenaravnega zgodilo.“

Ko je Gašper zopet malo k sebi prišel, je dejal: „Jaz grem gor k Razumniku in mu povem, kako je pri nas.“

„Ta ti tudi ne bo pomagal,“ godrnja žena. „On je pač prebrisan človek, a v take reči ne veruje.“

Gašper se je odpravil na pot in je kmalu dobil Razumnika, ter mu je potožil svojo nesrečo.

„Torej črni kakor saje so tvoji pujski,“ prične Razumnik, ko je Gašper končal svoje zmedeno poročilo in trdil, da ne more biti vse naravno.

„Bomo videli,“ pravi smeje Razumnik ter krene proti Gašperjevi hiši.

„Spusti svoje začarane pujske na prosto, kajti v tem nesnažnem brlogu človek niti svojega nosu ne vidi,“ pravi Razumnik, ko je z Gašperjem prišel pred svinjak. „Svetloba ubogim živalim pač ne bo škodovala.“

Gašper je odprl svinjakova vrata in vunkaj je počasi prišlo 6 cvilečih mršavih pujskov. Nekteri so bili po vsem životu črni, drugi so pa imeli le nekatere črne lise.

„No, to je pa lepa družba,“ vzklikne smeje Razumnik. „Gašper, te pa pošljeh na prihodnjo razstavo, kajti malokteri prasičerejec te more posekati.“

„Pusti to in ne zasmehuj me ter mi rajši povej, kaj naj storim,“ odgovori nekoliko razžaljen Gašper. „Povej, kakšna bolezen je to? Ali je nalezljiva? Odkod je? Ali je slednjič vendar kakšen hudoben človek prasiče zagovoril? Kaj takega pač ti sam še nisi videl, čeprav si izkušen mož.“

„Ujemi kterega teh zamorskih pujskov,“ veli Razumnik. „Moram vendar nekoliko natančneje ogledati te stvore.“

Gašper ujame eno žival ter jo vzame v naročje.

„Poglej semkaj,“ pravi сосед. „To črnilo je skorja nesnage, ki se drži kože. Žival je sajasta, ima nam eč sajasti izpuščaj ali smolnate grinte. Najprej se narede na koži mehurčki. Vidiš, tule to še prav dobro vidiš. Ko mehurček počí, se izceja neka klejnata tekočina, ki počrni, kadar se posuši.“

„In to je naredil le kak hudoben človek!“ trdi Gašper.

„Ne!“ odgovori сосед, „tega niso naredili hudobni ljudje, temveč slab in nesnažen svinjak in menda tudi neprimerno krmljenje tvoje stare doječe svinje. A o tem bova še pozneje govorila. Poglej semkaj!“

Skorjo morem tukaj privzdigniti. Pod skorjo je koža nekoliko mokra. Tukaj zraven je pa koža žuljasta in nagrbančena.

Živali tudi strašno srbi. Ali ne vidiš, kako se praskajo in drgnejo?“

„Da, vidim,“ potrdi Gašper. „Ali se da kaj pomagati, ali bodo ozdraveli?“

„Pri temle pujsku, ki je čezinčez sajast, ki ima vso kožo obolelo, se bo težko dalo še kaj narediti,“ odgovori Razumnik. „Druge upam še rešiti. Poprej pa pogledaj tvoj svinjak.“

„Ali naj prižgem svetilko?“ vpraša Gašper. „Notri je zelo temno, in zato smo šele danes zapazili, da so prasiči očrneli.“

„Lep svinjak to, če je treba v njem pri belem dnevu luč prižgati,“ pripomni Razumnik. „Ni čuda, da koža oboli. Prižgi torej luč zastran mene.“

Gašper je hitel v hišo, in njegova žena je kmalu prinesla zamazano in zakajeno svetilko, potem so pa vsi skupaj šli v svinjak, kamor so poprej še pognali vse pujske, ki so zelo neradi šli v svoj nesnažni brlog.

„Svinjak je strašno moker in nesnažen,“ pravi Razumnik. „Noter ne moreta ne luč in ne svetloba, in edini dohod je tukaj iz kravjega hleva.“

Malo okence tu gori ne daje svetlobe, ker so šipe oslepljene in polne nesnage.

Pri vsakem koraku, ki ga naredim, škropi gnojnica.

Tudi v koču ni bolje. Gašper, to ni prostor za mlade živali, celo ne za angleške zlahtne pujske. Ta nesnažni svinjak je že sam zase sposoben, da povzroči kužne bolezni.

Sedaj pa hočem še druge vzroke zaslediti, Gašper! Ščim pa krmis doječo svinjo?“

„Ona dobiva še stari krompir,“ odgovori Gašper. „Res ni več posebno dober, a poleg tega dajem še peso, nekoliko krmske moke in pomije iz kuhinje. Mleka in pinjenca ne morem skoraj nič dati, ker so vse krave breje, in tisto malo mleka, kar ga imamo, porabimo v hiši.“

„Tako krmljenje ni primerno,“ odgovori сосед. „Napol gnil in kaleč krompir, pomije in repa delajo slabo mleko. Če hočeš, da bodo tvoji prasički ozdraveli, potem moraš predvsem starko drugače krmiti. Pokladaj svinji otrobov, zdrobljenega ovsa ali ječmena ter pinjenca, ki ga boš za eno svinjo pač dovolj imel. Razen tega krmí deteljo, sploh zeleno klajo. Saj je sedaj pomlad, in kmalu bo konec maja. Kolikor tale svinja potrebuje detelje, je moraš že danes nakositi. Potem pa tudi svinjak vendar popravi!“

„Da bi svinjak prezidal, nimam denarja,“ odgovori Gašper. „Saj vem, da bi bilo potrebno.“

„Od nove stavbe ali prezidavanja ne govorim,“ pravi Razumnik. „S par deskami pa vendar lahko poskrbiš, da ubogi pujski ne bodo v gnojnici ležali. Razentega izpuščaj prasiče pridno na prosto. Zločin je, če se pujski ob takem vremenu puščajo v tej mokri luknji. Zapomni si to.“

Poparjen obljubi Gašper ubogati svojega soseda. Čez nekaj časa vpraša, ali je pujske kaj zdraviti.

„Gotovo se mora nekaj narediti,“ zagotavlja Razumnik. „Predvsem moraš ta uboga, črna revšeta dvado trikrat skopati v mlačni vodi, ki ji dodaj na vsak liter žličico lizola. Po kopanju zdrgni živali vselej s suhimi otrobi do suhega. V koču, kjer so prasički, nastelji z dobro in čisto slamo. Prav storiš, če prasičke kmalu odstaviš. Kadar bodo odstavljeni, jim dajaj kruha na vodi ali kaše iz kuhanega in zdrobljenega ovsu. Poleg tega naj dobivajo še cela ječmenova zrna.“

Gašper je obljubil, da vse tako naredi. Ostal je tudi mož beseda, in zato so okrevali vsi prasički, razen enega, in so prav čvrsto uspevali.

Za prihodnjo jesen je pa sklenil svinjak temeljito popraviti.

Peronospora in škropljenje.

Pod tem naslovom je gospod doktor J. Vošnjak z ozirom na Belletov spis v 14. številu tega lista pisal o peronospori na Štajerskem. Gospod dr. Vošnjak je naravnost opisal, kar se letos res opazja, ter je navedel nekatere slučaje, ki utegnejo povzročiti pri našem itak nezaupljivem in samoglavem kmetu cel preobrat. Navedel je namreč, da so nekateri neškropljeni vinogradi ostali enako zdravi kakor dobro in večkrat škropljeni.

Res se je letos tudi tu na Kranjskem in v obmejni Primorski primerilo, da so ostali le enkrat škropljeni vinogradi enako zdravi kakor 2—3krat škropljeni, toda drugod zopet tega ni bilo, pač pa nasprotno, da so bili slabo škropljeni vinogradi jako napadeni, dočim so ostali pravilno in pravočasno škropljeni popolnoma zdravi.

Da nekaterim, ki niso škropili, peronospora ni škodovala, drugim pa je škodovala, ki so škropili, je slučaj, ki se more pripetiti le v tako nenavadnem poletju, kakršno je bilo ravno letos, in zato smatram za prenagljeno in nepriljubivo, objavljati v takih listih dogodke, ki nimajo pravega temelja in ki stvari ne koristijo, pač pa mnogo škodijo.

Gotovo je letošnjemu takemu nastopu peronospore in drugih boleznih poleg deževja in suše največ krivo večinoma nepravočasno škropljenje, nepravilna naprava tekočine in nepravilno, prepovršno razprševanje s slabimi škropilnicami. Kdor je vse v redu izvršil, ni čutil posebnega zla; le tuptam so nekatere, boleznim sploh jako podvržene trte bolj kakor navadno po peronospori trpele. Opazil sem, da so gosto sajene trte mnogo bolj trpele kakor redko sajene, kar je sploh že naravno, ker v gošči zrak ne more tako krožiti in vlaga dlje časa na listju ostaja, kar poleg gorkote povzroča hitrejšo razvijanje vsakršnih glivic.

Poleg peronospore je pa ravno letošnje leto nastopilo še nekaj drugih gliv iz vrste sfere (sphaeria) in sporidizmije (sporidesmium), ki pa glede škode točasno niti v poštev ne hodijo. Pač pa je omeniti bolezen „belo rjo“ (Conythyrium Diplodiella), ki je bila poleg peronospore glavni vzrok, da so jagode v kljub zdravim listom venele, porjavale ter odpadale. Ta bolezen nastopi le bolj poredkoma, pa vendar je boljše trte jako zgodaj

in večkrat, gotovo pa dvakrat pred cvetjem in enkrat kmalu po cvetju poškopiti.

Jaz kakor tudi vsakdo, ki gospoda dr. Vošnjaka pozna, ga mora čislati že zaradi njegovega delovanja v prid vinogradništvu ter zaradi mnogih dobrih strokovnih nasvetov v tem in v drugih listih; toda reči moram, da me je njegovo zadnje poročilo v „Kmetovalcu“ nekoliko osupnilo, prvič že zaradi pomislekov, ki jih je imel proti Belletovim razpravam, in drugič zaradi nastopa in (sodbe o „črni rji“ (Blackrot), ki baje pomeni za naše vinstvo splošno pogubo. Jaz sem mnenja, da se je treba, preden se kaj takega objavi, najprej dobro prepričati, in če bi se ta bolezen, namreč „črna rja“, tudi res pokazala, kar pa je skoraj gotovo popolnoma izključeno, ne kaže to takoj obupno objavljati in stem ljudi plašiti, marveč prijaviti take prikazni pristojni oblasti, da dá dotično parcelo po merodajnih faktorjih preiskati ter hitro ukreniti, kar je treba, da se bolezen omeji ter če možno takoj zatre.

Izključeno ravno ni, da bi se ne bila vsled neprevidnosti tudi ta bolezen na Štajersko zanesla, kajti na Francoskem je že več let precej razširjena. Zaradi tega je pa deželni odbor krajski z dovoljenjem deželnega zbora krajskega že l. 1899. odredil, da se na Kranjsko ne smejo uvažati trte s Francoskega in tudi ne z Ogrskega. Bodimo torej tudi v tem jako oprezni!

F. Gombač

Letošnji uspehi z „zlato pšenico“ na Grmu.

Za jesensko setev se je lani od kmetijskega društva v Dobropoljah močno priporočila „zlata pšenica“, ki je bila prinesena v naše kraje iz Amerike.

Kmetijska šola na Grmu jo je zaradi tega tudi sejala v svojem poskušališču, da se prepriča o njenih prednostih.

Naročena pšenica je bila res kaj lepega, klenega zrnja. Naročili so jo zaradi tega tudi nekateri učenci in so jo poslali domu za poskušnjo.

Kmetijska šola je poleg te pšenice sejala tudi še „dioseško pšenico“ za poskušnjo, in je je dobila v to svrhu nekaj kilogramov od graščaka g. barona L. Liechtenberga v Jablah na gorenjskem, nekaj kil pa naravnost z Ogrskega, kjer je ta pšenica doma. (Dioszégh, Komitat Pressburg).

Od vsake pšenice se je nasejalo 100 štirjaških metrov ali po 1 ar. Ravnotako se je tudi od vsake pšenice posejalo enako veliko semena, namreč po 250 l. Za setev se je pripravil ugoden prostor na krompirišču.

Vsa pšenica se je do zime dobro urasla in je tudi zimo dobro prebila. Spomladi se je močno zgostila in je pozneje polegla. Poleti jo je še toča pobila. Dasi torej letošnji uspehi vsled vremenskih nezgod, zlasti toče, ne morejo biti povsem merodajni, vendar se da iz dobljenih pridelkov sklepati na vrednost posameznih vrst pšenice, saj so bile vse podvržene enakim vplivom in pridelane v enakih pogojih.

Uspeh, ki se je pokazal pri mlatvi, je bil naslednji:

na 100 štirj. metrov:

	zrnja:	slame:
domača pšenica je dala	19— l ali 13-80 kg	50 kg
zlata pšenica „	13-50 „ „ 9-82 „	48 „
dioseška pšenica, izvorna, je dala	16-50 „ „ 11-90 „	55 „
dioseška pšenica, tukajšnja setev, je dala	19-50 „ „ 14-40 „	54 „

Po uspehu tega primerjalnega poskusa vidimo, da je bil pridelek „zlate pšenice“ v poskušališču grmske šole primeroma najslabši. Najboljši je bil pa v

letošnjih razmerah pridelek „dioseske pšenice“, in sicer tiste, ki je bila pridelana na graščini gospoda barona L. Liechtenberga v Jablah na Gorenjskem.

Tudi učenci so mi sporočili, da se je zlata pšenica na njih domu slabše sponesla kakor domača pšenica.

Če pregledamo še težo zrnja, vidimo, da je zlata pšenica letos tudi na to stran slabša, kajti teža pridelane pšenice je naslednja:

1 hl domače pšenice (pridelane v poskušališču) tehta . .	73 kg
1 „ zlate „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	72 „
1 „ dioseske „ izvirne „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	72 „
1 „ dioseske „ tukajšnja setev (pridelane v poskušališču) tehta	73 1/2 „

Po letošnjih uspehih kaže delati zlasti za „diosesko pšenico“ še nadaljne poskušnje, da se docela prepričamo o njeni vrednosti. Dobro bi bilo, da bi tudi drugi gospodarji, ki so delali poskušnje z „zlato pšenico“, povedali kaj o svojih uspehih. To velja posebno za kraje, ki niso trpeli vsled toče in drugih neprilik. R.

Pravilna naprava sadnega mošta.

(Piše R. Dolénc.)

(Dalje.)

Iz hrušek se pa mošt drugače pravilno napravi kakor iz jabolk, in sicer drugače iz pravih moštnic, drugače iz namiznih vrst. Hruške so povsem drugačne kemijske sestave kakor so za napravo mošta najpripočljivejša kisl jabolka. Kemijska sestava njih soka je namreč v nekem oziru boljša od sestave jabolk, v drugem je pa slabša. Boljša je, ker imajo hruške — posebno namizne vrste — veliko več sladkorja v sebi kakor jabolka pa tudi veliko več čreslovine — posebno moštнице. Slabša je pa sestava hruševiga soka v primeri z jabolčnim zato, ker nima skoraj nič prave kisline. Iz tega sledi, da je najbolje jabolka in hruške mešati, da jabolčni sok pomnoži hruševemu kislino, hrušev pa jabolčnemu sladkor in čreslovo kislino.

Gledé podelovanja hrušek, posebno moštnic, je pa še to naglašati, da se ne smejo za mošt rabiti že prezrele, testnate, to je že črne ter mehke. Take moštнице dajejo sicer jako sladak mošt, toda dokipeti noče dolgo časa, ali pa še celo nikoli, tako da ostane vedno sladak, in učistiti se tudi noče ter je vedno kalen. Vsled tega je iz prezrelih, že testnatih hrušek napravljen mošt nestanovit, pokvarjen, jak podvržen. Vse te slabe lastnosti dobi tak mošt zato, ker se navadni sadni sladkor vsled prezorenja izpremeni v žlezasti sladkor, ta pa kaj težko pokipi, popolnoma pravzaprav nikoli. Hruške, posebno moštнице, naj se torej ne spravljajo, kakor je bilo to pri jabolkih priporočano, šele v kleti, da se tam pomedé; ampak naj se oberejo, kadar dozore na drevesu, kadar dobé črne peške, in naj se takoj podelajov mošt, dasiravno niti užitne niso, ker imajo mnogo čreslove kisline v sebi. Dotika zraka pri tolčenju ali mlenju in pri stiskanju moštnic kaj ugodno vpliva na sok na drevesu dozorelih hrušek; kajti vsled sicer neznane kemijske pretvorbe se škrob in velik del čreslove kisline izpremeni v sladkor, ki pokipi. To odločno kaže okus soka stolčenih ter na zraku porjavelih hrušek.

Pri naši najnavadnejši slovenski moštnici, pri naši navadni zeleni tepki je pravo dozorelost za mošt težko spoznati, če se hruška ne prereže, kajti ona ostane na drevesu vedno zelena, dokler ne prezori, to je do takrat, ko postane znotraj že rjava ter mehka, torej

sladka. Zato je jako priporočljiva pivška tepka, ki je bila priporočena v „Kmetovalcu“ l. 1901. št. 6. Ta tepka*) ima to dobro lastnost, da spremeni svojo prvotno zeleno barvo, kakor hitro dozori na drevesu, v rumeno, na solnčni stani celo nekoliko v blede rdečkasto, in kadar je taka, je najboljša za mošt. Namesto navadne zelene tepke naj bi se torej za mošt pomnoževala le rumena pivška tepka.

Če torej moštнице za dober stanovit mošt ne smejo prezoreti, to pri namiznih vrstah že celo ne sme biti, če se ne porabijo drugače. Te imajo prezrele gledé kakovosti mošta iste slabe lastnosti kakor moštнице, vrhutega se pa še ne dajo odtisniti, ker so močnikaste in tako mehke, da pri stiskanju vse iz stiskalnice uidejo. Kako fin mošt dajejo namizne vrste hrušek, dokazuje dejstvo, da na Virtemberškem, v najvzornejši sadjarski deželi Evrope, iz prave maslenke napravljajo neko vsto penečega vina ali šampajnja, ki mu bučni šampanjec pravijo, in sicer zato, ker ga ne hranijo v navadnih steklenicah, ampak v glinastih bučah. Gospod V. Rohrman mi je pripovedoval, da so mu letos mesca avgusta na poučnem potovanju v Švici pri nekem obedu postregli s starim hruševim moštom, ki so ga v buteljkah na mizo prinesli in ki je bil tako izvrsten, da bi ga bil zelo vsak pil za fino pristno grozdno vino. To dokazuje, kje so z napravo sadnega mošta drugod, in kje smo mi! —

Prvo delo pri napravi mošta, bodisi iz jabolk ali pa iz hrušek, mora to biti, da se vsako jabolko, vsaka hruška, izkratka da se vsak sad posebej v roke vzame ter pazljivo pregleda, ni li morda gnil ali piškav. To se najpripripravneje dela na ta način, da se sadje na prav svetlem prostoru na mizo strese, ki je z latami obdana, da sadje na tla ne pada, potem ga pa ženske tako pazljivo preberejo, kakor žito za setev. Vsi popolnoma gnili sadovi se morajo zavreči, vsi nagnili in piškavi pa pozorno izrezati, tako da ne pride prav nič gnilega ali piškavega v porabo. To, da se pri nas kar vse skupaj zdrobi, zdravo in gnilo, ali vsaj nagnilo in piškavo sadje, to je pač izmed največjih napak pri napravi sadnega mošta. Gnilo in piškavo sadje dela mošt grenak, smrdeč, kalen, nestanovit, sploh tak, kakršen bi nikakor ne smel biti.

Ko je sadje dobro prebrano ter obrezano, se drobi, masti ali melje. To se v raznih krajih vrši na različne načine. Pri nas se sadje večinoma z lesenimi bati stolče v lesenih ali kamenitih koritih, zato v nekterih krajih sadni mošt imenujejo tolkec ali tolkovec. Na Nemškem, posebno na Virtemberškem, in povsod drugod, kjer sadni mošt pravilno napravljajo, kakor v Švici, v Normandiji na Francoskem, na Zgornjem Štajerskem in Zgornjem Avstrijskem itd., rabijo v ta namen posebne stroje, sadne mline. Najbolj razširjen je virtemberški ali rajtlinški sadni mlin, imenovan po svetovno sloveči sadjarski šoli Reutlingen na Virtemberškem. Kmetijska šola na Grmu ima tak sadni mlin že 14 let v rabi. Izdeluje pa take mline tvrdka Ph. Mayfarth & Comp. na Dunaju (II. Taborstrasse 71) pod imenom „Greif“. Izdeluje jih v več velikostih, in sicer za ročno delo in na motorje ter stane po velikosti 160 do 210 kron. Tehta 300 do 330 kilogramov, kajti valjarja sta težka, ker sta kamenita. Delo, ki ga opravlja ta stroj, je dobro, le dosti gonilne moči zahteva, kajti vrteti ga morajo štiri osebe, ki se pa morajo še dostikrat menjati, ker kmalu opešajo. Zato kaže tak stroj omisliti

*) Na grmski kmetijski šoli se le ta pomnožuje.

le za prav velika gospodarstva, ki napravljajo dosti sadnega mošta, posebno pa za združne moštarne, kjer se potem goni z živino ali pa z motorjem. Sicer pa izdeluje omenjena tvrdka še dva druga manjša in lažja sadna mlina z železnimi valjarji, ki se veliko lažje vrtita, tako da zadostuje ena, kvečjemu dve menjajči se človeški sili. Eden teh mlinov, št. 5., tehta le 115 kg in stane na Dunaju 120 kron. Drugi, št. 6. (ta je prenosen, tako da se lahko prestavlja s kadi na kad, dočim sta prva dva na posebnem stalju), tehta pa le 90 kg in stane ravnolično kron. Kako ta dva stroja delata, nam ni znano, ker jih nismo skusili, ker jih nimamo. Pač pa smo letos na Grmu preskusili sadni mlin domačega izdelovalca g. Janeza Pleča iz Starevasi pri Št. Jerneju na Dolenjskem. Ta tehta le 58 kg in stane le štiriindvajset kron. Ta stroj je v svoji sestavi v primeri k zgoraj navedenim (podobe vseh prijavimo v prihodnji št. „Kmetovalca“) pač prava igrača, ker je silno preprost, vendar pa jako priporočljiv, posebno za manjše posestnike, 1. zato, ker opravlja izvrstno delo, dasi res nekoliko počasi; 2. ker kaj malo stane; 3. ker se lahko prenaša (ena jaka oseba ga lahko na hrbtu nese); 4. zato, ker ga lahko vsak domač rokodelc, t. j. kovač in kolar, popravi, če se kaj pohabi, dočim je za popravo drugih strojev treba že mehanikov. Vsak čitatelj „Kmetovalca“ se o istiniti izvrstnosti Plečevega stroja lahko prepriča iz naslednje tabele, ki je sestavljena po natančni preskušnji na Grmu.

Pripravljenega sadja je treba za stiskalnico za		Čas drobljenja na stroju		Oseb je treba za drobljenje na troju		Časa je treba za odtisnjenje na stroju		Množina mošta iz stroja	
Greif	Pleč	Greif	Pleč	Greif	Pleč	Greif	Pleč	Greif	Pleč
kilogramov		minut				ur		litrov	
155	185	10	45	4	1	1 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{2}$	81	111

(Konec prih.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 174. Od nezadacnega vina pri ženitovanju sem plačal pozneje dac in veliko denarno globo, dasi sem se izgovarjal, da za pijačo svatom nisem ničesar računil, temveč le za jed in kruh. Svatje so kot priče izpovedali, da so plačali za gostijo, a za katero reč so plačali, se jim ni povedalo. Ali je bilo to kaznovanje postavno in ali mi kaže pritožiti se proti kazni? (J. H. v S.)

Odgovor: Da ste bili kaznovani, je utemeljeno v zakonu, kajti kakor hitro je bila ženitovanska gostija proti plačilu in Vi ne morete jasno dokazati, da ste dajali vino zastoj, se smatra, da ste vino prodajali na drobno, in to je pri takih gostijah le tedaj dovoljeno, če se toči zadacano vino. Proti kazni se nikar ne pritožite, temveč le vložite prošnjo, da Vam milostno odpuste kazen.

Vprašanje 175. Pri napajanju se je sosedova krava zagnala v mojo, da je padla in si zlomila nogo. Ali imam pravico zahtevati od soseda povračilo škode? (A. Z. v D.)

Odgovor: Le v slučaju, če je znano, da je sosedova krava nevarna in je on zaraditega zavezan skrbeti, da se

ne zgodi kaka nesreča, bi se morda dalo pri sodišču kaj doseči, če se dokaže, da je sosed opustil potrebne varnostne navedbe. Bržkone je pa to le nesrečen slučaj, ki zanj sosed ne more biti odgovoren, saj se to vedno dogaja, da se krave druga na drugo spenjajo, kadar gredo na pašo ali na vodo.

Vprašanje 176. Kako se kuha žganje iz trnulj, in koliko žganja se dobi iz 100 kg trnuljevih jagod? (F. S. v P.)

Odgovor: Iz trnulj se žganje kuha kakor iz vseh drugih enakih jagod. Jagode morajo seveda najprej pokipeti. Z ozirom na to, koliko sladkorja imajo jagode v sebi, kakšno je bilo kipenje in način kuhanja, se more računati na 3 do 6 litrov žganja iz 100 kg trnulj. Načelo velja, da so trnulje šele takrat godne, kadar jih parkrat jesenska slana popari.

Vprašanje 177. Kako naj postopam z bezgovimi jagodami, ki bodo za žganje? (I. H. v M.)

Odgovor: Jagode je predvsem po možnosti zdrobiti in potem pustiti, da pokipe. Če se kipenje vrši v odprti posodi in ob gorkem vremenu, tedaj je žonta prav kmalu pokuhati, drugače se skisa. V gorkem času je žonta v 3 do 4 dneh godna. Če pa žonta kipi v zaprti posodi s kipelno veho, sme poljubno dolgo kipeti, ker se ne pokvari.

Vprašanje 178. Pri nas nekteri v tem času krompirju porežejo steblovje, češ da se potem krompir bolj debeli. Ali je res kaj na tem? (J. Ž. v M.)

Odgovor: Če bi bili naši ljudje le količkaj poučeni o rastlinskem življenju, bi vedeli, da se vse rastlinsko življenje vrši v zelenih delih rastline, t. j. v listju, in bi potem gotovo ne trdili in ne delali takih neumnosti. Trditve, da se krompirjevo gomolje bolj debeli, če se krompirjevec poreže, velja toliko, kolikor trditve, da se prasič poprej odebeli, če se mu izreže zelodec. Dokler je krompirjevo steblovje zeleno, toliko časa se krompir debeli in boljša, t. j. množina škroba v njem narašča. Če se pa zeleno steblovje poreže, preden je dotična vrsta krompirja dozorela, potem postane krompir steklast.

Vprašanje 179. Je li mogoče sod, kjer sem dosedaj napravljaj galico za škropljenje, tako popraviti, da bo poraben za mošt? (M. V. v M.)

Odgovor: Če odpravite s pridnim snaženjem vso skorjo od apnate galice z notranje površine soda, potem je posoda porabna za kakšen manj vreden mošt, ker nekaj vsekako preide v vino, kar ga gotovo ne zboljša.

Vprašanje 180. Kaj je početi proti snetljivosti pšenice? (M. D. v S.)

Odgovor: Zanesljivo sredstvo, snetljivost pšenice preprečiti, je namakanje semena 12 do 16 ur v raztopini bakrenega vitriola (modre galice) v vodi. Raztopina naj bo $\frac{1}{9}$ odstotna, t. j. na 100 litrov vode je vzeti $\frac{1}{2}$ kg galice.

Vprašanje 181. Ker je prišel čas, da redim mlade prasičke s krompirjem, zato vprašam, ali je nekuhan krompir redilen kakor kuhan, kajti prasiči istotako radi jedo nekuhanega? (M. H. v B.)

Odgovor: Nekuhan krompir ni tako redilen kakor kuhan, kajti kuhanega morejo zlasti mlade živali veliko več prebaviti, porabiti. Vrhutega dela nekuhan krompir mladim prasičem težkoče v prebavilih, in nov nekuhan krompir je celo naravnost škodljiv, ker ima v sebi veliko strupa solanina. Še celo voda, kjer se krompir kuha, je strupena in jo je odlivati. Res je, da se nekuhan krompir lahko dolgo časa poklada, ne da bi se kaj škodljivega zapazilo, a naenkrat pa lahko v svinjaku nastane velika škoda.

Vprašanje 182. Na dveh krajih v svojih obširnih vinogradih, zlasti na silvancu, imam toliko plesnobe

(oidium), vzlic petkratnemu Žveplanju v ugodnem vremenu, da je skoraj vse grozdje proč. Kaj mi je v prihodnje še storiti? (V. K. v B.)

Odgovor: Proti plesnobi ni drugega sredstva kakor žveplanje. Žveplajte dvakrat že pred cvetjem, ker je žveplanje v tem času najvažnejše.

Vprašanje 183. Ali je bolje rezati cepiče od onih trsnih mladik, ki imajo spodaj grozdje, ali od nerodovitnih? (F. B. v S.)

Odgovor: Glede tega ni določenih preskušanj. Dokler je dovolj cepičev od rodovitnega lesa, je naravno bolj priporočeno te rabiti.

Vprašanje 184. S katerim umetnim gnojem je gnojiti pšenici in koliko gnoja je potresti? (F. B. v S.)

Odgovor: Jeseni ob setvi se pšenici pognoji na ha s 300 kg Tomasove žlindre in 100 kg kalijeve soli. Spomladi, ko sneg skopni in prične rasti, se pa po vrhu potrese na ha še 150 kg čilskega solitra.

Vprašanje 185. Kupljeno macesново seme sem dve leti zapored vsejal, a s prav slabim uspehom. Tukaj je pa staro macesново drevo, polno semenskih češarkov. Ali bi bilo domače seme dobro; kdaj ga je brati in kako je z njim ravnati? (R. p. v G.)

Odgovor: Domače macesново seme, prav prirejeno, je tako dobro kakor kupljeno, ali pa še boljše. Češarki se najbolje poberejo v drugi polovici zime. Posušiti jih je na solncu ali pa na peči, kjer pa toplina ne sme presežati 35° C. Pred setvijo je seme namočiti v gnojnici ali v apneni vodi, da potem rajši skali, drugače ostane v zemlji preveč zrn, ki niso kalila.

Gospodarske novice.

* **Slika udeležencev poučnega izleta v Švico** smo pričeli v tej številki na prvi strani. Podrobno poročilo o potovanju iz peresa gospoda pristava V. Rohrmana pričemo kmalu objavljati in že sedaj opozarjamo čitatelje na ta velezanimivi spis. Na sliki je le 35 udeležencev, ker 4 niso prišli k fotografu.

* **O poučnem potovanju kranjskih kmetovalcev v Švico** bo poročal pristav V. Rohrman v Novem mestu v nedeljo, 18. t. m. ob devetih dopoldne v društvenem prostoru kmetijske podružnice (v hiši g. Jakšeta). Vstop je vsakemu dovoljen, zato vabimo k obilni udeležbi.

* **Opozarjamo na razglas o oddaji plemenskih bikov** pingavskega in pomurskega plemena, ki je objavljen med uradnimi vestmi te številke. Glede oddaje pingavskih bikov opozarjamo zlasti živinorejce na Gorenjskem, kajti v zadnjem času se kaže v tej najvažnejši živinski pokrajini tako sramotna zanikarnost glede dobrih plemenskih bikov, da se nazadovanje v kakovosti živine že očitno kaže.

* **I. kranjski perutninarški zavod za Kranjsko.** Gotovo bo zanimalo širše kroge, zlasti kmetovalce, perutninarje, hotelirje, privatne itd. poročilo, da je gospod Anton Lehrmann v Ročevnici, pol ure hodá od Tržiča na Gorenjskem, preteklo leto ustanovil perutninski zavod, ki ga je otvoril dne 1. septembra 1904 pod imenom „I. kranjski perutninarški zavod v Tržiču, Gorenjsko“. Zavod stoji v prijazni, le proti jugu odprti dolini, ter je postavljen popolnoma po načrtih imetelja ter opremljen z najnovejšimi uredbami, kakor zaklopni gnezdi itd. Perutnini je odmerjen velik, z žično mrežo ograjen sadni vrt. Plemenili se bosta v začetku le dve pasmi, ki sta radi svojih izvrstnih lastnosti splošno znani in je stalni plemenski rod 5-30 grabastih — Plymouth-Rock

— in 5-30 jerebičastih — Lahov (Leghorn). Obe pasmi sta najčistejše plemenske krvi ter premiranih staršev. — Ker je zavod opremljen tudi z najnovejšimi valilniki, mu je mogoče na leto odrediti okoli 1000 do 1500 komadov perutnine, ki se bodo izbrani oddajali za pleme, ostala se pa proda kot izvrstna namizna perutnina. — Vsled vsestranske najboljše ureditve zavoda bo mogoče oddajati vse leto prve vrste plemensko in vsakovrstno klavno kuretino, ter ob času tudi jajca za valjenje. Po novem letu bo zavod tudi postregel s prvovrstnimi, čistokrvnimi pekinškimi racami in emdenskimi gosmi. — Zavodu je priklopljen oddelek za rejo kuncsev, ter se vzgajajo kod posebnost — ruski kuncsi (izvrstni klavni in športni zajci). — Končno bodi tudi še omenjeno, da je bil gosp. A. Lehrmann že na različnih razstavah oddlikovan s svetinjami in diplomami za svojo perutnino. Da je bilo to vkljub mladosti zavoda mogoče, priča o njegovi strokovnjaški vpeljavi ter ga moremo vsem interesentom najtopleje priporočati.

* **Močna krmila**, in sicer oljne tropine, bo imela družba od sedaj naprej vso zimo vedno v zalogi, in sicer lanene tropine po 18 K, in sezamove tropine po 16 K 100 kg. Oboje oljne tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

* **Semensko rež** je družba vso oddala, in odslej ne sprejema več naročil nanjo.

* **Opozarjamo na gnojenje z umetnimi gnojili prihodnje jesen** in prosimo gg. ude, naj gnojila, t. j. Tomasovo žlindro, kalijevo sol, oziroma kajnit, kmalu naroče, drugače bo težko točno postrezati, kajti jeseni je silen naval na železnicah in se mora računati z zamudami. Po dosedanjih izkušnjah bomo jeseni oddali kakih 150 vagonov umetnih gnojil, in to največ na drobno, iz česar more vsakdo posneti, da je le ob pravočasni naročitvi mogoče premagati tako delo v zadovoljstvo čč. naročnikov. Cene so naslednje:

Tomasova žlindra	16 %	17 %	18 %
	5 K 80 h	6 K 10 h	6 K 40 h

kalijeve sol po 12 K 60 h in kajnit po 6 K. Vse cene veljajo z vrečami vred za 100 kg, postavljenih na ljubljanski kolodvor ali v družbenem skladišču. Vsa gnojila se oddajajo le v vrečah po 100 kg, izvzemši kalijevo sol, ki se dobiva tudi v vrečah po 50 kg.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje.)

Družbena kmetijska gospodinjstva šola je pod nadzorstvom sester iz reda sv. Frančiška, ki s strokovnimi učitelji (za krščanski nauk, živinorejo, mlekarstvo, živalsko in človeško zdravstvo) vred oskrbujejo tudi pouk v teoriji in praksi. — Vsako leto je na šoli tudi praktičen mlekarški tečaj, pri katerem se posnema s posnelnikom, méde ter se delajo razni fini siri, ki se lahko napravljajo iz malo mleka. Tudi se vsako leto prirejajo poučni izleti.

Leta 1902. se je pouk pričel 1. oktobra in je trajal do 30. septembra 1903. Učenk je bilo 14.

Leta 1898. istotako v proslavo imenovane vladarjeve petdesetletnice ustanovljeni cesarja Franca Jožefa I. jubilejni zaklad za obdarovanje starih kmetijskih poslov je dosegel v l. 1903. 1887 K 60 h.

V zaklad se stekajo vsakoletni prispevki iz družbenega premoženja in prostovoljni doneski dobrotnikov. Iz obresti je vsako leto 2. decembra obdarovati nekaj kmetijskih poslov, ki dolgo časa služijo v eninisti hiši. Dokler zaklad ni primerno velik, bo vsakoletna darila družba plačevala iz svojega. Leta 1903. je bilo

obdarjenih 10 poslov z darili po 20 K. Ti posli se služili v isti hiši, oziroma pri istem gospodarju nepretrgoma po 41 do 51 let.

Družbeno uradno glasilo »Kmetovalec« je leta 1903. izhajalo že XX. leto ter se ga je tiskalo nad 6000 izvodov. Ker se je list zelo razširil, so mu čimdalje bolj dohajali inserati, in njih donesek je pokrival precejšen del stroškov za list.

Za družabnike nemške narodnosti je glavni odbor naročil tudi za leto 1903. na račun družbe nemški kmetijski list »Oekonom«.

Med najvažnejša družbena opravila je v zadnjem času stopilo **priskrbovanje kmetijskih potrebščin družbenim udom.**

Družba je že pred 20 leti pričela svojim udom priskrbovati kmetijske potrebščine, in po udih so bili dobrot te naprave deležni tudi neudje. Modro galico in žvepleno moko je družba iz lehkó umljivih razlogov oddajala tudi neudom, in isto tako laneno seme, ker se je zadnje oddajalo vsled državne podpore pod kupno ceno. Priskrbovanje kmetijskih potrebščin se je sčasom tako razvilo, da družba lahko s ponosom gleda na to svoje delo.

Družba nakupi potrebščin na debelo in v toliki množini, kolikor po svojih skušnjah meni, da bi se jih utegnilo porabiti. Navadno sklence pogodbe za vse leto ter skrbi, da doseže kolikor mogoče nizke cene ter toliko popusta in priskrbnine, da more blago kmetovalcem oddajati po najnižjih cenah, kakršne so le pri kupovanju na debelo mogoče. Družba ne jemlje nikakega dobička, le pri nekaterih potrebščinah pridržijo toliko, da pokrije poslovne stroške. Pri priskrbovanju strojev kakor tudi pri nabavi mlekarskih strojev in orodja prepušča družba ves popust naročnikom, ki n. pr. pri mlekarskih strojih znaša 10%.

Odkar je družba v svoj delavni načrt sprejela posredovanje pri nakupu kmetijskih potrebščin, imajo podružnice važno nalogo, da s skupnim naročanjem znižajo skupne stroške, oziroma v uvaževanja vrednih slučajih izposlušujejo olajšave pri plačevanju naročenega blaga.

Kadar je družba kaj vpeljala, se je držala tega načina, da je vsako blago, preden ga je vpeljala, opisala in priporočila v svojem uradnem glasilu, in poučevali so o tem tudi potovalni učitelji pri svojih predavanjih.

Pri priskrbovanju kmetijskih potrebščin se družba drži načela, kolikor mogoče oddajati le one potrebščine, ki jih trgovci po deželi doslej niso imeli, ker se vsekakor hoče izogniti konkurenci trgovskemu stanu.

Posredovanje gospodarskih potrebščin pri družbi je danes raztegnjeno skoraj na vse gospodarske potrebščine, razen na otrobe in žito za krmo. To priskrbovanje je zavzemalo l. 1903. več kakor petdeset predmetov, ki spadajo v to skupino.

Da bodo častiti udje videli, kako ogromen promet se je pri družbi razvil s priskrbovanjem gospodarskih potrebščin, naj služijo naslednja števila:

Kmetijska družba je l. 1903. oddala	
2415 strankam	126.621 kg raznih semen.
1277 >	1.280.530 > > umetnih gnojil,
1052 >	102.400 > močnih krmil in klajnega apna,
181 >	120.000 > modre galice in žveplene moke,
1795 >	trtne škropilnice, žveplalnike, kose, osle, požiralnikove cevi itd.
900 >	sadno drevje.

Družba je v tem letu 7640 strankam priskrbela blaga z drevjem, s stroji in z orodjem vred v vrednosti 250.000 K. Ves denarni promet je torej znašal pol milijona kron. Družba je kupila okroglo 170 vagonov gospodarskih potrebščin in jih je ravno toliko oddala; zato je blagovni promet znašal 340 vagonov ali 12 polno naloženih tovornih vlakov. Pripomniti je, da so med naročilnimi strankami podružnice in osebe, ki so za več udov skupaj naročile, ki med naročilnimi strankami niso vračunjeni.

Namen priskrbovanju gospodarskih potrebščin po družbi je ta, družbenim udom dajati gospodarske potrebščine v najboljši zajamčeni kakovosti in po najnižjih cenah. Ogromni promet zvršuje družba z najmanjšimi režijskimi stroški, katerih del celo sama pokriva, kajti kakor predloženi račun kaže, je bilo v l. 1903. pri računu skladišča pač 1424 K dobička, a plače uradnikov in uslužbencev, ki so zaradi skladišča nastavljeni, niso vključene na tem računu. S popisanim delovanjem družba ne le pospešuje napredno kmetijstvo, marveč svoje ude varuje prevar in jim prihrani stotisoče kron denarja.

Poleg izvršitve sklepov občnega zbora in vodstva družbenih zavodov in podjetij je glavni odbor (oziroma predsedništvo, tajništvo in družbena pisarna) oskrboval vsa tekoča družbena opravila ter tudi, kadar je bilo mogoče in umestno, pospeševal domače kmetijstvo.

Izmed posameznih ukrepov glavnega odbora za pospeševanje kranjskega kmetijstva vobče ter posameznih kulturnih vrst posebej glavni odbor omenja naslednjih, ki jih je nekoliko zvršil s svojim denarjem, nekoliko pa s podporami c. kr. kmetijskega ministrstva in deželnega zbora kranjskega.

Kmetijsko rastlinstvo je glavni odbor pospeševal stem, da je udom naročal dobrega semenja, v prvi vrsti ruskega lanenega semena, predenice čistega deteljnega semena, raznih žit, krompirja, pesnega semena in semenskega fižola. Z zadoščenjem zre družba na svoj uspeh glede zatiranja predenice, kajti dovedla je večino kmetovalcev do prepričanja, da je prvi pogoj pri zatiranju predenice setev čistega semena. Družba je oddala za 30.000 K čistega deteljnega semena, in skoraj vsi trgovci v deželi so založeni z deteljnim semenom, ki je zajamčeno čisto predenice. Posledica tega pa tudi je, da imamo sedaj v deželi lepa deteljišča, da se le še semtertja vidi predenica v večji množini. (Datje prib.)

Razglas.

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, kupljenih z državno podporo, in sicer:

1. murbodenske (sive) pasme in
2. pingavske (cikaste) pasme.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kupi meseca oktobra s podporo, ki jo je dovolilo c. kr. kmetijsko ministrstvo za pospeševanje govedoreje, nekaj bikov omenjenih pasem.

Te bika bo odbor oddajal na podlagi došlih prošenj, in sicer z ozirom na potrebo čistokrvnih plemenjakov po dotičnih krajih.

Prošnje je vložiti

do 15. oktobra t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznaniti, oziroma zavezati se:

1. da je pripravljen bika sprejeti v pravem času na oni bližnji postaji, ki bo določena in sicer tistega bika, ki ga določi odbor;
2. da pošlje na račun precej, ko mu odbor naznani, da mu je bik prisojen, 20 K, ki zapadejo, če potem ne sprejme odkazanega mu bika;
3. da plača ob sprejemu bika polovico tistih stroškov, ki jih je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in sicer odračunši pod točko 2. omenjenih 20 K, in
4. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika dve leti za pleme in, če ga iz kterejakoli zadostnega vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora proda, povrniti po 10 K za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. septembra 1904.

Listnica uredništva.

J. K. v S. Če nima sosed zastaranih pravic, z vozom hoditi čez Vaš travnik, potem mu to lahko sodnijsko zabranite.

A. H. v L. Služnost se ne sme razširiti, zato vsako drugo vožnjo čez Vaš svet, ki ni opravičena, lahko zabranite. — Zasebna pot mora biti toliko široka, da tisti, ki imajo kaj pravice do nje, to pravico morejo izvrševati.